



## Islamiska Förbundet i Sverige

[www.islamiskaforbundet.se](http://www.islamiskaforbundet.se)

### Den islamiska arvsrätten

Arvsrätten blir aktuell när en levande person ärver en död människas egendom. Denna rätt är grundläggande i alla de samhällssystem där den fria äganderätten erkänns som en del av samhället och samhällsekonomin. Hur arvsreglerna är utformade varierar dock beroende på vilken ideologi som är rådande i samhället. Den islamiska arvsrätten kan sägas basera sig på fem huvudmål:

1. Att förhindra att egendomar och förmögenheter koncentreras till en liten del av samhället utan istället sprids ut i samhället.
2. Garantera rätten till individuell äganderätt till egendomar som förvärvats på ett lagligt sätt.
3. Att inrota i folket som lever i samhället att de inte är de sanna ägarna till den egendom som de förvärvat utan istället är dess förvaltare. De kan därför inte godtyckligt ge bort sin egendom efter att de dött utan måste följa särskilda av samhället instiftade regler.
4. Stadfästa familjens roll i samhället, då familjen inom Islam anses utgöra den sociala delen av ett samhälle.
5. Ge incitament till att arbeta samt uppmuntra till ekonomiska aktiviteter som är sanktionerade av Islam.

I den förislamiska världen och till och med i vissa samhällen idag innehåller arvsrättsreglerna många inneboende fel som kan sammanfattas enligt följande:

- Kvinnor förnekas rätten till arv, de kunde till och med anses utgöra en del av arvet som den avlidne lämnat efter sig vilket omöjliggjorde en arvsrätt för kvinnor.
- I det förislamiska Arabien och andra länder med stamsamhällen var inte bara kvinnorna framtagna arvsrätten men även svaga och sjuka personer samt minderåriga barn ansågs inte inneha någon rätt till arv efter en avliden. Den rådande principen för arvsrätt var att ”endast den med svärdet i hand har en rätt till arv”.
- I andra samhällen rådde principen om förstfödsrätt, en princip som råder i vissa samhällen än idag, dvs. enbart den äldste sonen ges rätt till att ärva faderns egendomar och ägodelar eller åtminstone lejonparten av dessa.

Med Islams intåg i världen reformerades stora delar av arvsrätten, och de viktigaste förändringarna kan sammanfattas på följande sätt:

- Islam definierade och bestämde klart och tydligt respektive arvsdel varje arvinge kunde få, och inskränkte samtidigt testators rätt till att förfoga över sin egen egendom.
- Islam gjorde kvinnan, som tidigare betraktats som lösöre, till en arvinge som skulle dela egendomen tillsammans med mannen. På detta sätt garanterades kvinnans värdighet samtidigt som hennes ekonomiska och sociala rättigheter skyddades.
- Islam fastställde regler och lagar som förhindrade en koncentration av egendomar och förmögenheter till en liten krets i samhället och såg istället till att en del av dessa fördelades i samhället så att en vidare krets kunde dra nytta av dem.
- Islam innebar att förstfödsrätten avskaffades och etablerade istället ett regelsystem som garanterade en rättvis fördelning av den avlidnes egendomar.

De ovan givna exemplen utgör de mest framträdande av de förändringar som den Islamiska arvsrätten medförde. Innan den avlidnes egendomar kan delas ut måste dessa utgifter först ha betalats av dödsboet:

- Begravningskostnader,
- Eventuella skulder som den avlidne kan ha ådragit sig,
- Utbetalning av eventuella testamenterade gåvor, som dock får utgöra max en tredjedel av de sammanlagda tillgångarna. Icke att förglömma är bröllopsgåvan, mahr, om denna inte betalats måste den upptas bland skulderna. Gåvorätten begränsas till att inte gälla gåvomottagare som utgör arvingar med laglig rätt till att ärva från den avlidne.

På detta sätt garanteras att rättigheterna för alla som berörs av ett arv skyddas. Den döde ges den ära och heder som denne förtjänar genom att hänsyn tas till de omkostnader hans begravning medför, dessutom försäkras att borgenärens rätt till en återbetalning av skulden inte går förlorad då gäldenären avlider.

Endast då dessa krav uppfyllts till kan den kvarblivande egendomen rättvist distribueras bland arvingarna, utan att den avlidne tillåts förhindra arvingarnas rättigheter eller ge någon av parterna företräde över den andre.